

Мариненко Наталія

доктор економічних наук, професор
професор кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Шевчук Роман

аспірант кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Nataliia Marynenko

Doctor of Sciences (Economics), Professor
Professor of the Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Roman Shevchuk

Post-graduate student
Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

КРЕАТИВНА ЕКОНОМІКА: ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПОНЯТТЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ CREATIVE ECONOMY: IDENTIFICATION OF THE CONCEPT AND DEVELOPMENT TRENDS

Креативна економіка є одним із найважливіших секторів інноваційного розвитку. У її межах формуються нові бізнес-моделі, нові типи соціальних стосунків, нові культурні парадигми [1]. Дані аналітичних звітів свідчать про те, що відбувається не лише значне зростання креативної економіки, а й вагомий внесок даного сектора у досягнення цілей сталого розвитку [2]; у вітчизняному контексті встановлено, що Україна має значний потенціал (проте досі знаходиться на стадії формування та становлення) до консолідації та перетворення креативних індустрій у високоефективний сектор економіки, який створює робочі місця та отримує валютну виручку [3].

Щорічні темпи зростання частки креативного сектору у структурі світової економіки, його значний вплив на ВВП країн і розвиток суміжних галузей промисловості, зайнятість 25% всього населення земної кулі у даній сфері тощо, зумовлюють актуальність даного дослідження.

Вперше термін «креативні індустрії» був використаний урядом Австралії у 1994 році у звіті Creative Nation [4], а перше визначення запропоновано Департаментом культури, медіа та спорту Великобританії у 1998 році [5] як галузей, що засновані на індивідуальній творчості, майстерності та таланті, з потенціалом створення доданої вартості і робочих місць шляхом створення, виробництва й експлуатації продуктів інтелектуальної власності.

Згідно ЮНКТАД (Конференція ООН з торгівлі та розвитку, UNCTAD) [6], креативна економіка – це концепція, що розвивається і ґрунтується на взаємодії між людською творчістю, ідеями та інтелектуальною власністю, знаннями й технологіями.

У Законі України «Про культуру» подано наступне визначення [7]: “Креативні індустрії – види економічної діяльності, метою яких є створення доданої вартості і робочих місць через культурне (мистецьке) та/або креативне вираження”.

Згідно класифікації ЮНКТАД [8; 9; 10], креативні товари умовно поділяють на 7 груп (художні промисли, дизайн, аудіовізуальне мистецтво, візуальне мистецтво, нові медіа,

сценічне мистецтво, видавництво), які утворюють 25 підгруп, а послуги – на 8 груп (реклама, вивчення ринку та проведення масових опитувань; науково-дослідна діяльність; архітектурні, інженерні та інші технічні послуги; аудіовізуальні і суміжні послуги; комп'ютерні послуги, інформаційні послуги; франшизи і подібні права роялті та інші ліцензійні платежі). Базові види економічної діяльності (34 види), які належать до креативних індустрій, визначені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.04.2019 № 265-р «Про затвердження видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій» [11].

Торгівлю креативними товарами вимірюють за допомогою Гармонізованої системи опису і кодування товарів (Harmonized Commodity Description and Coding Systems, HS), згідно якої виділяють такі підкатегорії: художні ремесла, аудіовізуальні матеріали, дизайн, цифрове виробництво, нові медіа, сценічні види мистецтва, видавнича справа, образотворче мистецтво [12], а креативними послугами – за допомогою їх класифікації у Посібнику з платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції Міжнародного Валютного Фонду (IMF Balance of Payments Manual, ВМ6) [13].

Станом на 2019 рік у галузях креативної економіки працює 3,8% зайнятого населення України. Найбільш поширеними сферами розвитку креативного сектору економіки в Україні є сфера ІТ-послуг (54% усієї валової доданої вартості креативних індустрій України), рекламні агентства (12%), консультування з питань інформатизації (10%), діяльність у сфері телевізійного мовлення (9%), а також виробництво кіно та відеофільмів, телевізійних програм (4%) і посередництво в розміщенні реклами у засобах масової інформації (4%). Спостерігаємо стійке переважання імпорту над експортом у торгівлі товарами креативного сектора економіки та протилежну ситуацію у торгівлі креативними послугами. Варто відзначити, що в структурі торгівлі креативні товари становлять лише 1% експорту та 1,5% імпорту. Інша ситуація склалася у сфері креативних послуг – їх частка становила 30% загального експорту послуг та 6,1% імпорту у 2019 році [14].

Вплив креативних індустрій на економіку країни розглядають крізь призму чотирьох рівнів [15; 16; 17]: 1) прямого (наприклад, їх безпосередній кількісний внесок у загальне виробництво, додану вартість, доходи та зайнятість); 2) непрямого та 3) індукованого (через їхній позитивний мультиплікативний ефект на загальну економіку й інші сектори (виробництво, доходи, зайнятість, податкові надходження уряду тощо); 4) зовнішніх ефектів.

Результати моделювання, здійснені у праці [15], дають змогу стверджувати, що зростання доданої вартості, створеної креативними індустріями на 1 гривню, спричиняє додаткове зростання загальної валової доданої вартості на 1,20 грн. Ситуація може відрізнятись, якщо кошти витрачаються не на споживання, а на капіталовкладення – збільшення капіталу в галузі програмування на 1 гривню призводить до збільшення загального ВВП на 3,2 грн., тоді як для інших галузей, таке зростання є близьким до 2.

Для реалізації потенціалу вітчизняного креативного сектора економіки необхідним є державне стимулювання, мінімізація перешкод, що сповільнюють його ріст (зокрема, виїзд молоді за кордон) та створення сприятливого мікроклімату для малого бізнесу у цілому.

Перелік використаних джерел:

1. Давимука С. А., Федулова Л. І. Креативний сектор економіки: досвід та напрями розбудови : монографія. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2017. 528 с.
2. UNCTAD. Creative economy outlook. Trends in international trade in creative industries, 2019. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/ditcted2018d3_en.pdf
3. Експортна стратегія для сектору креативних індустрій. URL: [file:///C:/Users/Наталі%20ПК/Downloads/CREATIVE%20INDUSTRIES_UKR_06_12_2019_1%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Наталі%20ПК/Downloads/CREATIVE%20INDUSTRIES_UKR_06_12_2019_1%20(1).pdf)
4. Creative Nation: Commonwealth Cultural Policy. URL: <https://webarchive.nla.gov.au/awa/20031203235148/http://www.nla.gov.au/creative.nation/contents.html>.
5. Creative Industries Mapping Documents 1998. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/creative-industries-mapping-documents-1998>.

6. UNCTAD. Creative Economy Programme. URL: <https://unctad.org/topic/trade-analysis/creative-economy-programme>.
7. Про культуру: Закон України від 14.12.2010 № 2778-VI (Редакція станом на 02.10.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>.
8. Creative Industries and Development (document TD(XI)/BP/13, 4 June 2004. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/tdxibpd13_en.pdf.
9. UNCTAD. Creative economy report 2008. The challenge of assessing the creative economy: towards informed policy-making. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/ditc20082cer_en.pdf.
10. UNCTADStat. Creative economy product groups. URL: https://unctadstat.unctad.org/EN/Classifications/DimCreativeProducts_Creatives_Hierarchy.pdf
11. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 квітня 2019 р. № 265-р “Про затвердження видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2019-%D1%80#Text>.
12. United Nations International Trade Statistics. Harmonized Commodity Description and Coding Systems (HS). URL: <https://unstats.un.org/unsd/tradekb/Knowledgebase/50018/Harmonized-Commodity-Description-and-Coding-Systems-HS>
13. International Monetary Fund. Balance of Payments and International Investment Position Manual, Sixth Edition (BPM6). URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2007/pdf/bpm6.pdf>
14. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
15. Креативні індустрії: вплив на розвиток економіки України. Зведений звіт / [Ольга Ніколаєва, Андрій Онопрієнко, Світлана Таран, Юрій Шоломицький, Павло Яворський]. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2021/04/KSE-Trade-Kreativni-industriyi.pdf>
16. Measuring the economic contribution of cultural industries. A review and assessment of current methodological approaches. URL: http://www.lacult.unesco.org/docc/2012_Measuring_economic_contribution_cult_industries_UNESCO.pdf
17. The Spillover Effect. New evidence for the broader impacts of the arts, culture and creative industries. URL: <http://bop.co.uk/articles/the-spillover-effect>

УДК 330

Парфенюк Христина

студентка групи ППм-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Артеменко Людмила

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Khrystyna Parfenyuk

student of group PPM-51

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Lyudmila Artemenko

PhD (Economics), Docent

Associate Professor Department of Economics and Finance

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

**РОЛЬ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ
РОЗВИТКУ КРАЇНИ
THE ROLE OF SMALL ENTREPRENEURSHIP IN THE SOCIO-ECONOMIC
DEVELOPMENT OF THE COUNTRY**

Суть малого бізнесу полягає в тому, щоб бути одним з провідних секторів ринкової економіки; лягти в основу дрібного виробництва; визначити темпи економічного розвитку, структури та якісних характеристик ВВП; здійснити структурну перебудову економіки.